

Oponentní posudek na habilitační práci PhDr. Ladislava Kudrny, Ph.D., Bojovali a umírali v Indočíně. První vietnamská válka a Čechoslováci v cizinecké legii, Ústav pro studium totalitních režimů – Naše Vojsko, Praha 2010, 400 s. včetně příloh

PhDr. Ladislav Kudrna, Ph.D. patří mezi přední specialisty na problematiku československých a českých vojenských dějin 20. století, zaměřuje se též na výzkum politické represe 50. let zaměřené zejména vůči příslušníkům tehdejší československé armády. V předložené habilitační práci zkoumá osudy vybrané skupiny Čechů a Slováků, kteří po únoru 1948 odešli ilegálně na Západ a nechali se najmout do francouzské cizinecké legie. V jejích řadách se po výcviku zúčastnili francouzsko-vietnamské války v Indočíně, která probíhala v letech 1946-1954. Autor zasadil téma do širšího kontextu poválečného vývoje v Československu a též do mezinárodních souvislostí etapy vzniku a prvního vyvrcholení studené války na přelomu 40. a 50. let 20. století.

L. Kudrna v práci navazuje na své dosavadní výzkumy, které rozšířil o nové poznatky vyplývající ze studia celé řady nových archivních pramenů zejména z provenience Archivu bezpečnostních složek, Archivu Ministerstva zahraničních věcí ČR a Národního archivu a příslušné literatury. Toto bádání se stalo autorovi důležitým předpokladem i pro pochopení a prohloubení zkoumaného tématu vyloženého na případu dramatického osudu sledované skupiny jedenadvaceti bývalých příslušníků francouzské cizinecké legie. Kniha je rozčleněna vedle prologu, resumé a příloh a samostatné závěrečné pasáže zhodnocují stav pramenné základny a literatury do osmi výkladových kapitol včetně exkurzu o podpoře československého politického vedení vietnamským komunistům v době konfliktu samotného a v prvních letech po jeho ukončení. V prvních dvou kapitolách autor vysvětluje okolnosti a motivaci odchodu sledované skupiny budoucích legionářů z poúnorového Československa na Západ a jejich vstupu do francouzské cizinecké legie. Ve třetí kapitole se detailně zabývá popisem jejich výcviku. Ve čtvrté kapitole stručně nastiňuje příčiny a průběh války v Indočíně v letech 1946-1954. Pátá kapitola je komentovaným kritickým výkladem operačního nasazení vybrané skupiny 21 českých a slovenských příslušníků cizinecké legie účastníků bojů ve Vietnamu, zajatých vietnamskými jednotkami a posléze repatriovanými do Československa. Zde byli po návratu znovu vzati do vazby a vyšetřováni československými zpravodajskými a bezpečnostními orgány. Šestá kapitola postihuje proces diplomatického úsilí československých úřadů ve prospěch propuštění československých státních příslušníků, kteří vstoupili do cizinecké legie. Sedmá kapitola je věnována osvětlení podmínek života našich legionářů ve vietnamských zajateckých táborech a výkladu průběhu repatriačního procesu těchto zajatců, který byl realizován ve spolupráci s úřady Čínské lidové republiky. Je jistě zajímavou a méně známou skutečností, že nemalou část transportu domů absolvovaly někteří zajatci několik stovek kilometrů pěšky po čínském území. Jak autor uvádí, například první transport zajatců vyrazil z vietnamského území v srpnu 1950 a do Pekingu dorazil až v březnu 1951. Cesta domů dále pokračovala vlakem přes území Sovětského svazu až na slovenské hranice, odkud zajatci zakončili svoji anabázi po železnici v Praze, kde byli po příjezdu zatčeni Státní bezpečností a uvězněni v ruzyňské věznici. Jejich další osud ovlivnil mj. i příslib československých orgánů vietnamské straně, která požadovala shovívavé zacházení se zajatci a udělení amnestie, které by pak mohla propagačně využít vůči ostatním Evropanům bojujícím ve francouzské cizinecké legii. Většina repatriovaných byla pak na základě amnestie ze 4. května 1953 propuštěna na svobodu. Osmá kapitola je věnována dalším osudům sledovaných bývalých legionářů po jejich propuštění.

Příběhy jedenadvaceti československých občanů, které se odehrály v rozmezí let 1948-1954 a kteří odešli do zahraničí často z mladické nerozváženosti, aby skončili v náručí francouzské cizinecké legie na vietnamském bojišti, mají jistě širší souvislosti. Jsou výpovědí i o tom, jak proměněné politické poměry doma ale také vyostřené vztahy mezi Východem a Západem ovlivnily či zasáhly do života obyčejných lidí. Také mnozí z budoucí legionářů přirozeně vnímali kategorické limity komunistického režimu, jako překážku při hledání

pracovního a společenského uplatnění, kdy však také mnozí takřka „utekli“ před vlastními problémy, či je hnala touha po dobrodružství, které nabízelo možnost snadného a bezstarostného živobytí. Tvrdá realita těžkých životních podmínek v utečeneckých táborech v okupovaném Německu uvrhla mnohé Čechy a Slováky do náruče francouzské cizinecké legie. Po ostrém často až brutálním několikaměsíčním výcviku v jejích táborech v severní Africe se však ocitli nikoli ve vysněném světě přepychu, ale naopak uprostřed krutých bojů na indočínských bojištích. Záznamy z vyšetřování těchto uprchlíků dokládají, že pro ty, kteří padli do vietnamského zajetí a přežili i jeho mizérie, byla repatriace do komunistického Československa nejen definitivním vyřešením vlastního osudu ale také i jakýmsi symbolickým uzavřením kruhu, ze kterého již pro ně nebylo návratu. Mnozí se přizpůsobili či se museli přizpůsobit podmínkám domácího režimu a našli zde další „nový“ život, někteří zůstali vnitřně nezlomeni a s komunistickým režimem se nikdy neztotožnili.

Vědecká hodnota a přínos předložené habilitační práce dle mého názoru tkví zejména v následujících aspektech: a) kniha přináší celou řadu nových či dosud málo známých poznatků o zaangažování československých státních příslušníků ve francouzské cizinecké legii a jejich nasazením do bojů ve francouzsko-vietnamské válce na přelomu 40. a 50. let 20. století; b) oceňuji autorovo badatelské úsilí i přes nemožnost přístupu do archivu francouzské cizinecké legie vytěžit, sumarizovat a kriticky interpretovat maximum poznatků z domácích archivů a literatury, ale také z kritické interpretace získaných osobních svědectví dosud žijících českých a slovenských příslušníků cizinecké legie; c) autorovi se podařilo v rámci jednotlivých kapitol zachytit nejen možné komplexní životní příběhy sledované skupiny bývalých legionářů, ale také vysvětlit a porovnat individuální osobní i politické motivace jednotlivých účastníků dramatické ale také velmi svébytné životní anabáze a zařadit je do kontextu politického a mezinárodního vývoje.

K práci mám připomínku z hlediska výraznějšího vymezení cíle práce, k čemuž by zřejmě napomohlo i zařazení pasáže o zhodnocení stavu pramenů a literatury do úvodu knihy. Rád bych však položil dva dotazy. Neuvažoval autor z hlediska vyložené problematiky o možnosti využití pramenů z ruských archivů? Lze nalézt opět vzhledem k tématu práce nějaké analogie z hlediska účasti Čechů a Slováků v korejské válce 1950-1953 či ve „druhé“ vietnamské válce v 60. letech?

V závěru konstatuji, že předloženou práci dr. Kudrny považuji za původní a podnětnou vědeckou studii přínosnou též pro další historické bádání o sledovaných otázkách.

Vzhledem k výše uvedeným důvodům práci PhDr. Ladislava Kudrny, Ph.D., Bojovali a umírali v Indočíně. První vietnamská válka a Čechoslováci v cizinecké legii, proto doporučuji k obhajobě jako práci habilitační.

Doc. PhDr. Jiří Kocian, CSc.
Ústav pro soudobé dějiny AV ČR Praha, v. v. i.

V Praze dne 31. prosince 2010